

mindste det, som Høiesteret og Høiesteretsadvokaterne kunde komme til at have væsentlig Indflydelse paa. Jeg kan godt forstaa, at en Høiesteretsadvokat nødig har set det Omraade, som der var naturlig givet for ham, blive bellippet, at for en Del Lyngdepunktet bliver flyttet fra Høiesterets Skranke over til Landsretterne; det vilde ialtsald være naturligt, om det har havt nogen Indflydelse paa Advokat Brocks hele Dom om denne Del af Sagen. Jeg vil iøvrigt nærmest, hvad dette Punkt angaar, holde mig til det ærede Medlem fra Odense, der dog gav flere Grunde for sin Mening, end Tilfældet var, som det forekom mig, med det ærede Medlem, som sidst havde Ordet. Det ærede Medlem sagde, at det var urigtigt, naar det var udtalt i Motiverne til Udsagnet, at Principet for Beviset var det Samme i borgerlige som i kriminelle Sager, idet, sagde han, i borgerlige Retsfager ere Parterne de raadende, de kunne bestemme, hvorvidt der skal gaa, der er ikke saaledes en Opgave tilfede af offentlig-retlig Karakter som i kriminelle Sager. Dette er jo fuldstændig vist, det staar i Parternes Magt at afgjøre, om det skal komme til Sag eller ikke, og fremdeles om Sagen skal føres videre eller ikke, og det staar ligeledes i deres Magt at afgjøre, om Noget skal anses for at være bevist eller ikke. Ere Parterne enige om, at Noget forholder sig eller skal anses at forholde sig paa en vis Maade, er Sagen dermed færdig, men der vil jo ogsaa kun blive Spørgsmaal om Bevis, naar Parterne ikke ere enige om, hvorledes Noget skal anses at forholde sig, saa først bliver der Tale om at føre et Bevis, for at bringe Dommeren til at give den ene eller den anden af Parterne Ret i deres Paastand om, hvorledes den faktiske Sammenhæng er. Naar der imidlertid er Tale om, at der skal hibringes Dommeren en Overbevisning om, hvorledes den rette Sammenhæng er, saa tror jeg, at det med Sandhed maa siges, at der ere Neglerne om, med hvilke Data en Overbevisning om den rette Sammenhæng bedst tilveiebringes hos Dommeren, de samme, hvad enten Spørgsmaalet er om et Faktum, der skal have Betydning i en borgerlig Retsfag, eller om et Faktum, der spiller en Rolle i en kriminel Sag. I begge Tilfælde dreier det sig om at tilveiebringe en Overbevisning hos Dommeren, og er det sandt, at Dommeren faar en bedre og mere levende Overbevisning, naar der er Spørgsmaal om en Person's Skyld eller Ufkyld, naar han selv hører eller ser Vidnerne, saa tror jeg ogsaa, at man kan sige, at Dommeren bedst faar en levende Overbevisning om, hvad der er det Rette, forsaavidt den skal støttes paa andre uwillige Personers Udsagn, naar han selv hører og kan tale med disse upartiske Personer, med andre Ord med Vidnerne. Man har sagt, at man jo ogsaa nu ser, at der kan appelleres fra kollegiale Retter, og det ogsaa hvad Bevisspørgsmaalet angaar, til

Høiesteret, hvorfor skulde det da ikke kunne ske for Fremtiden. Tingen er den, at nu har man ikke Umiddelbarhedsprincipet gjældende, der kan forsaavidt ikke være nogen Fare eller Uanskelighed ved at lade Høiesteret paafjende Overrettens Afgjørelse af Bevisspørgsmaalet, fordi Overrettens Afgjørelse jo ikke er bygget paa, hvad Overrettens Medlemmer selv have hørt eller set, men paa skrevne Akter fra Underretten. Kunne disse spabfere fra Underretten til Overretten, saa kunne de naturligvis ogsaa spabfere fra Overretten til Høiesteret. Spørgsmaalet er imidlertid, om ikke Sagen stiller sig anderledes, naar Landsretten, der forsaavidt træder i Overrettens Sted, har dømt efter, hvad den selv har hørt og set, hvorledes skal man saa høre sig ad med at lade Sagen komme til Høiesteret? Saa kan man selvfølgelig ikke hjælpe sig med, hvad man hidtil har hjulpet sig med. Det er ganske vist, som det ærede Medlem sagde, at nu var man vant til, at Alt kunde kritiseres. Den almindelige Retsopfattelse var den, at, naar man ikke var fornøiet med Underrettens Dom, gik man til Overretten, og var man ikke fornøiet med Overrettens Dom, gik man til Høiesteret. Det er ganske sandt, men Spørgsmaalet er, om det er en god Bane. Efter min Overbevisning er det ikke en god Bane, at Jolk saaledes kunne gaa fra den ene Ret til den anden og blive ved i det Uendelige, hvor skulde man saa overhovedet sætte Grænsen? Der er naturligvis ikke nogen absolut Sikkerhed for, at det Resultat, en Domstol kommer til, er useilbart, det skulde glæde mig meget, dersom man gik ud fra, at en Høiesterets Dom altid var useilbar, saa at der ikke var Spørgsmaal om at kritisere den, men jeg tør ikke præterebere en saadan Stilling for Høiesteret. Jeg forudsætter, at, naar Alt kommer til Alt, gives der skundom ogsaa dem, der ikke ere fornøiede med en Høiesteretsdom. Spørgsmaalet er altsaa kun: Hvor skal man stoppe? Man kan ikke paaberaabe sig Retten til at kritisere, til at faae prøvet som et Argument, der skal være afgjørende imod, at man standser paa et bestemt Sted. Opgaven maa jo være at finde et fornuftigt Maal af det Omraade, paa hvilket der bliver Velighed for Kritik og Prøvelse, og naar man da indretter Landsretterne paa en saadan Maade, at de virkelig maa siges at afgive en Betyggelse, forsaavidt man efter menneskelige Forhold kan faae den, for, at Sagen bliver prøvet rigtig, og navnlig for, at Vidneforklaringerne ere overveiede og prøvede rigtig, tror jeg i og for sig ikke, der kan være nogen Nødvendighed for, at dette absolut skulde kunne være Gjenstand for yderligere og ny Prøvelse. Det ærede Medlems Udtalelse angaaende Umiddelbarhedsprincipets Gjenensførelse i den Henseende forekommer mig egentlig at være et Angreb paa Umiddelbarhedsprincipet i det Hele, og forsaavidt paa et af Grundprinciperne for Lovforlaget. Dersom man nemlig, for at